
5. Översyn av riktlinje för avgifter inom socialnämndens ansvarsområde (SN 2026.194)

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att föreslå till kommunfullmäktige att fastställa den nya riktlinjen för avgifter inom socialnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har genomfört en helhetsöversyn av kommunens avgiftssystem inom socialnämndens ansvarsområde. Revideringen har initierats av två huvudsakliga skäl.

För det första har formella brister identifierats i den nuvarande riktlinjen, då avgifter för vissa insatser tillämpats utan att det funnits av kommunfullmäktige fastställda taxor eller tydliga beräkningsgrunder.

För det andra har förvaltningen bedömt att det funnits behov av en strategisk översyn av hela avgiftsregelverket. Avgiftssystemet har under längre tid vuxit fram genom successiva tillägg och justeringar, och har inte setts över i sin helhet under lång tid. Detta har medfört att avgiftsnivåer och avgiftsskyldighet för olika tjänster inte längre framstår som fullt konsekventa eller tidsenliga.

Sammanfattningsvis, innebär den reviderade riktlinjen ett moderniserat, förutsebart och normstyrt avgiftssystem som stärker den ekonomiska likvärdigheten mellan omsorgstagare och ökar rättssäkerheten för kommuninvånarna.

Beslutsunderlag

- §69 SN AU Översyn av riktlinje för avgifter inom socialnämndens ansvarsområde
- Översyn av riktlinje för avgifter inom socialnämndens ansvarsområde
- Bilaga 1 Förvaltningens överväganden och föreslagna ändringar
- Bilaga 2 Vallentuna kommuns riktlinje för avgifter inom socialnämnden

Översyn av riktlinje för avgifter
inom socialnämndens
ansvarsområde

5

SN 2026.194

§ 69

Översyn av riktlinje för avgifter inom socialnämndens ansvarsområde (SN 2026.194)

Beslut

Socialnämndens arbetsutskott föreslår att socialnämnden beslutar att föreslå till kommunfullmäktige att fastställa den nya riktlinjen för avgifter inom socialnämnden.

Anteckning

Anne-Louise Vintberger (S) deltar inte i beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har genomfört en helhetsöversyn av kommunens avgiftssystem inom socialnämndens ansvarsområde. Revideringen har initierats av två huvudsakliga skäl.

För det första har formella brister identifierats i den nuvarande riktlinjen, då avgifter för vissa insatser tillämpats utan att det funnits av kommunfullmäktige fastställda taxor eller tydliga beräkningsgrunder.

För det andra har förvaltningen bedömt att det funnits behov av en strategisk översyn av hela avgiftsregelverket. Avgiftssystemet har under längre tid vuxit fram genom successiva tillägg och justeringar, och har inte setts över i sin helhet under lång tid. Detta har medfört att avgiftsnivåer och avgiftsskyldighet för olika tjänster inte längre framstår som fullt konsekventa eller tidsenliga.

Sammanfattningsvis, innebär den reviderade riktlinjen ett moderniserat, förutsebart och normstyrt avgiftssystem som stärker den ekonomiska likvärdigheten mellan omsorgstagare och ökar rättssäkerheten för kommuninvånarna.

Yrkanden

John Droguett (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordförande, John Droguett (C), konstaterar att det endast finns ett yrkande. Ordförande ställer proposition på yrkandet och finner att socialnämndens arbetsutskott beslutar enligt det.

Beslutsunderlag

- Översyn av riktlinje för avgifter inom socialnämndens ansvarsområde
- Bilaga 1 Förvaltningens överväganden och föreslagna ändringar
- Bilaga 2 Vallentuna kommuns riktlinje för avgifter inom socialnämnden

Paragrafen är justerad

JULIA.AMELIN@VALLENTUNA.SE

Tjänsteskrivelse

Översyn av riktlinje för avgifter inom socialnämndens ansvarsområde

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att föreslå till kommunfullmäktige att fastställa den nya riktlinjen för avgifter inom socialnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har genomfört en helhetsöversyn av kommunens avgiftssystem inom socialnämndens ansvarsområde. Revideringen har initierats av två huvudsakliga skäl.

För det första har formella brister identifierats i den nuvarande riktlinjen, då avgifter för vissa insatser tillämpats utan att det funnits av kommunfullmäktige fastställda taxor eller tydliga beräkningsgrunder.

För det andra har förvaltningen bedömt att det funnits behov av en strategisk översyn av hela avgiftsregelverket. Avgiftssystemet har under längre tid vuxit fram genom successiva tillägg och justeringar, och har inte setts över i sin helhet under lång tid. Detta har medfört att avgiftsnivåer och avgiftsskyldighet för olika tjänster inte längre framstår som fullt konsekventa eller tidsenliga.

Sammanfattningsvis, innebär den reviderade riktlinjen ett moderniserat, förutsebart och normstyrt avgiftssystem som stärker den ekonomiska likvärdigheten mellan omsorgstagare och ökar rättssäkerheten för kommuninvånarna.

Bakgrund

Kommunens rätt att ta ut avgifter för insatser inom socialtjänsten regleras av flera olika lagar och förordningar, däribland socialtjänstlagen och kommunallagen. Kommuner får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som tillhandahålls, men avgiftsuttaget ska bygga på beslutade grunder och taxor samt följa bland annat självkostnadsprincipen, likställighetsprincipen och kravet på skälighet.

Vid genomgång av den nuvarande riktlinjen har förvaltningen identifierat ett antal formella brister. För vissa tjänster och insatser har avgifter tillämpats utan att det funnits av kommunfullmäktige fastställda taxor eller beslutade beräkningsgrunder.

Enligt kommunallagen ligger det inom kommunfullmäktiges obligatoriska uppgifter att besluta i viktiga ekonomiska frågor, däribland grunderna för avgifter och taxor i kommunen. Det är därför nödvändigt att nu lyfta hela avgiftsstrukturen till

fullmäktigenivå för att säkerställa att kommunens avgiftshantering vilar på en formellt korrekt och laglig grund.

Parallellt med denna formella revidering har förvaltningen genomfört en genomgripande översyn av hela avgiftssystemet. Syftet är att modernisera regelverket, skapa en mer konsekvent och transparent avgiftssättning samt säkerställa likvärdiga ekonomiska villkor för kommuninvånarna.

Förändringar i avgiftssystemet och riktlinjen innebär bland annat:

- En renodlad ansvarsfördelning mellan kommunfullmäktige och socialnämnd med korrekt beslutskedja enligt kommunallagen
- En tydlig struktur utifrån olika avgiftskategorier
- Harmonisering av taxor och beräkningsgrunder för avgifter
- Förändringar i avgiftsskyldighet (nya och slopade avgifter)
- Justerade nivåer för vissa avgifter

Trots omfattande ändringar i riktlinjen förblir de flesta av taxor och avgifter oförändrade till sin storlek.

En sammanfattning av förvaltningens överväganden och föreslagna ändringar i riktlinjen för avgifter framgår av Bilaga 1. Den nya omarbetade riktlinjen för avgifter framgår av Bilaga 2.

Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna översynen av riktlinjen för avgifter innebär främst en omstrukturering av avgiftssystemet. Ett flertal avgifter förblir oförändrade, vissa avgifter höjs, däribland avgifter som ligger inom ramen för gällande maxtaxor, andra avgifter sänks eller avskaffas och vissa tidigare avgiftsfria insatser avgiftsbeläggs delvis. De föreslagna avgiftsnivåerna är beräknade så att avgiftsuttaget även fortsättningsvis inte överstiger kommunens självkostnad enligt 2 kap. 6 § kommunallagen och ligger inom de ramar som följer av tillämplig speciallagstiftning. Nettoeffekten av avgiftsförändringar på kommunens avgiftsintäkter bedöms vara marginell.

Mot denna bakgrund bedöms förslaget inte medföra några märkbara ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Konsekvenser för barn

Att inhämta synpunkter från barn/ungdomar eller genomföra en analys gällande barn/ungdomsperspektivet bedöms inte vara nödvändigt i detta ärende.

Bilagor

1. Förvaltningens överväganden och föreslagna ändringar
2. Vallentuna kommuns riktlinje för avgifter inom socialnämnden

Sofia Stridh
Stabschef

Julia Amelin
Förvaltningsjurist

Expedieras till:
Platina

Skapad av: Julia Amelin	Modifierad av: Julia Amelin	Dokumentnummer: 349822	Modifierad datum: 2026-09-10	Revision: 0
----------------------------	--------------------------------	---------------------------	---------------------------------	----------------

Förvaltningens överväganden och föreslagna ändringar i den nya riktlinjen för avgifter inom socialnämnden

Här följer en sammanfattning av förvaltningens överväganden och föreslagna ändringar i riktlinjen för avgifter.

Den omarbetade riktlinjen för avgifter inom socialnämnden innebär en strukturell, legal och innehållsmässig reform av avgiftssystemet. De mest centrala förändringarna framgår nedan:

1 Formellt korrekt beslutskedja enligt kommunallagen

Nya tydliga taxor, beräkningsgrunder och beloppsnivåer har tagits fram och befintliga taxor och har setts över i riktlinjen. Samtliga taxebeslut underställs nu kommunfullmäktige för fastställande. Fullmäktige utövar därmed sin finansmakt enligt kommunallagen och säkerställer att avgiftsuttaget hanteras på den nivå och med den tyngd som ankommer på viktiga ekonomiska frågor.

Nämndens roll blir framgent att, inom ramen för fullmäktiges beslutade taxor och beräkningsgrunder, årligen fastställa avgiftsnivåerna. Detta ger en formellt korrekt beslutskedja där fullmäktige beslutar om de principiella ekonomiska ramarna och nämnden ansvarar för den löpande avgiftsregleringen.

2 Renodlad ansvarsfördelning mellan fullmäktige och nämnd

Den nuvarande riktlinjen innehåller både taxebestämmelser och detaljerade regler för avgiftshandläggning (t.ex. debiterings- och faktureringsrutiner, hantering av individuella avgiftsbeslut). I den reviderade ordningen renodlas riktlinjen så att kommunfullmäktige beslutar om taxor och beräkningsgrunder, medan närmare regler om handläggning av individuella avgiftsbeslut inte längre regleras i riktlinjen utan samlas i ett separat dokument med tillämpningsanvisningar.

Nämnden bemyndigas att ta fram och fortlöpande uppdatera dessa tillämpningsanvisningar. Detta är en ändamålsenlig ordning enligt kommunallagen, eftersom fullmäktige därigenom hanterar avgiftsuttaget som en viktig ekonomisk fråga, medan praktiska och individuellt inriktade handläggningsfrågor hanteras inom nämndens förvaltningsansvar.

3 Ny struktur utifrån tillämpliga regelverk

Bilaga 1 Förvaltningens överväganden och föreslagna ändringar

Skapad av: Julia Amelin	Modifierad av: Julia Amelin	Dokumentnummer: 349822	Modifierad datum: 2026-09-10	Revision: 0
----------------------------	--------------------------------	---------------------------	---------------------------------	----------------

Den nuvarande riktlinjen har varit svår att tillämpa eftersom den saknar en tydlig struktur och systematik, vilket har försvårat överblick och en konsekvent rättstillämpning. För att skapa ordning och transparens har den reviderade riktlinjen byggts upp och delats in efter de regelverk som styr respektive avgiftsuttag:

- Avgifter för insatser inom äldre- och funktionshinderomsorg enligt SoL
- Avgifter för övriga stödinsatser för vuxna enligt SoL samt boenden som inte omfattas av hyreslagen
- Avgifter för placerade barn enligt SoL
- Avgifter i samband med insatser enligt LSS (vuxna och barn)
- Avgifter enligt kommunallagen
- Övriga avgifter

4 Harmonisering av taxor och beräkningsgrunder:

De flesta av kommunens befintliga avgiftsnivåer kvarstår oförändrade till sin storlek. Förändringen består i att det har utarbetats bestämda taxor och tydliga beräkningsmodeller för samtliga avgifter. Detta ger socialnämnden en förutsebar grund för hur avgiftsnivåerna ska fastställas i det årliga avgiftsbeslutet och minskar utrymmet för godtyckliga skälighetsbedömningar vid avgiftssättning. Nedan följer några exempel på ändrade taxor.

4.1 Omsorgsavgift för dagverksamhet

I den nuvarande riktlinjen angavs endast att kommunen tar ut en avgift för omvårdnad utifrån beviljade besök. I den reviderade riktlinjen har detta ersatts med en fastställd taxa motsvarande 1,5 % av den lagstadgade maxtaxan per dag. Avgiften tas fortsatt ut utifrån antal beviljade besök, men taxan är nu tydligt definierad och fastställd av fullmäktige.

4.2 Avgifter för stödboende, familjerådgivning, dödsbohandläggning, kostavgifter i samband med insatser enligt SoL och LSS

För ovannämnda insatser och tjänster har den tidigare riktlinjen hänvisat till att avgiften ska vara ”skälig och högst motsvara kommunens självkostnad”. Den nya riktlinjen anger antingen fastställda taxor eller tydligt definierade beräkningsmodeller.

5 Förändringar i avgiftsskyldighet (nya och slopade avgifter).

Som en del av den strategiska översynen justeras avgiftsplikten för ett antal specifika insatser för att uppnå ett mer ändamålsenligt och konsekvent avgiftssystem. Nedan följer samtliga förändringar som berör avgiftsskyldighet.

Skapad av: Julia Amelin	Modifierad av: Julia Amelin	Dokumentnummer: 349822	Modifierad datum: 2026-09-10	Revision: 0
----------------------------	--------------------------------	---------------------------	---------------------------------	----------------

5.1 Boendeavgift inom äldre- och funktionshinderomsorg enligt SoL

Huvudregeln för permanenta boendeformer är att den enskilde har ett hyreskontrakt och betalar hyra enligt 12 kap. jordabalken (hyreslagen). I det fall det inte råder ett hyresförhållande får kommunen i stället ta ut en avgift för bostaden enligt socialtjänstlagens avgiftsbestämmelser utifrån maxtaxa som gäller specifikt för boendeavgiften.

I nuvarande riktlinjen saknas reglering för uttag av boendeavgift. Avsaknaden av hyresförhållande i permanenta särskilda boendeformer hör till undantagssituationer, men när sådana uppstår ska boendeavgift införas för att åstadkomma likställighet med dem som betalar ordinarie hyra. På så sätt säkerställs att boendekostnaden behandlas likvärdigt oavsett om den bärs genom hyra eller boendeavgift.

5.2 Boendeavgift vid korttidsboende och växelvård inom äldre- och funktionshinderomsorg enligt SoL

Korttidsboende och växelvård utgör tillfälliga boendeformer där individuella hyreskontrakt normalt inte tecknas. När hyreslagens regler inte är tillämpliga kan kommunen inte ta ut hyra. I stället får kostnaderna för boendet – bostadskostnader, gemensamma utrymmen, förbrukningsvaror och drift – bäras genom boendeavgift enligt socialtjänstlagens avgiftsbestämmelser.

I den nuvarande riktlinjen saknas uttrycklig reglering för uttag av boendeavgift vid korttidsboende och växelvård. För att skapa likställighet mellan olika boendeformer och säkerställa att boendekostnader behandlas på ett enhetligt sätt införs därför boendeavgift även för dessa tillfälliga boendeformer.

5.3 Boendeavgift för bostad enligt LSS

Inom LSS är huvudregeln att bostad med särskild service organiseras som ett vanligt hyresförhållande, varvid den enskilde betalar hyra. LSS medger dock uttryckligen att skäligen avgifter för bostad får tas ut, under förutsättning att avgiften inte överstiger kommunens självkostnad och att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov. I den reviderade riktlinjen införs därför boendeavgift även för bostad enligt LSS i de fall där hyra inte tas ut, dvs. där man avviker från huvudregeln om hyresförhållande. Boendeavgiften utformas på samma sätt och enligt samma taxa som för särskild boendeform enligt SoL. För att uppnå likställighet mellan omsorgstagare tillämpas dessutom socialtjänstlagens maxtaxa för bostad samt beräkning av förbehållsbelopp vid avgiftsprövningen, så att den enskildes ekonomiska skydd blir likvärdigt oavsett om boendeinsats grundas på SoL eller LSS.

Skapad av: Julia Amelin	Modifierad av: Julia Amelin	Dokumentnummer: 349822	Modifierad datum: 2026-09-10	Revision: 0
----------------------------	--------------------------------	---------------------------	---------------------------------	----------------

5.4 Omsorgsavgift för avlösning och ledsagning enligt SoL

Enligt nuvarande riktlinje är avlösning och ledsagning enligt SoL avgiftsfria insatser. I den reviderade riktlinjen införs nu en differentierad avgiftsskyldighet kopplad till omfattningen av insatsen.

- Avlösning ska vara avgiftsfri upp till 16 timmar per månad. För timmar därutöver tas omsorgsavgift ut enligt hemtjänsttaxa.
- Ledsagning ska vara avgiftsfri upp till 4 timmar per månad. För överskjutande timmar tas omsorgsavgift ut enligt hemtjänsttaxa.

Genom denna modell bibehålls ett grundläggande avgiftsfritt stöd till anhöriga och brukare, samtidigt som mer omfattande insatser hanteras på ett likvärdigt sätt i förhållande till övriga omsorgsinsatser. Omsorgsavgift för avlösning och ledsagning omfattas dessutom av maxtaxan samt reglerna om avgiftsunderlag och förbehållsbelopp. Detta innebär att individuella avgifterna aldrig kan sättas så högt att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel för normala levnadskostnader.

5.5 Avgiftsfrihet för skyddat boende och jourlägenhet

I den nuvarande ordningen har avgiftsskyldigheten för insatser i form av skyddat boende och jourlägenhet varit otydlig. För skyddat boende har boendeavgift tagits ut i praktiken, och för jourlägenhet har boendekostnaden hanterats som hyra. I den reviderade riktlinjen slås nu fast att insatser i form av skyddat boende och jourlägenhet ska vara avgiftsfria.

Genom att avskaffa avgifter för dessa insatser säkerställs att ekonomiska förhållanden inte utgör ett hinder för att ta emot skydd och stöd vid hot, våld eller andra övergrepp, och att kommunens tillämpning ligger i linje med socialtjänstlagens inriktning på att särskilt värna om utsatta grupper.

6 Justerade avgiftsnivåer (höjningar och sänkningar)

Även om avgiftsstorleken förblir oförändrad för majoriteten av insatser och tjänster, innebär de nya taxorna och beräkningsgrunderna att avgiftsnivåer justeras för ett antal insatser i förhållande till nuvarande reglering. Vissa avgiftsnivåer höjs för att bättre motsvara kommunens faktiska självkostnad, medan andra sänks för att säkerställa skälighet. Vid översyn av avgiftsnivåer har förvaltningen arbetat aktivt med att likställa avgifterna för insatser av liknande karaktär i enlighet med likställighetsprincipen.

Omsorgsavgift för dagverksamhet:

Socialnämnden har för innevarande år fastställt avgiften till 25 kr per dygn, utan att det i riktlinjen framgår någon beräkningsgrund som motiverar just denna nivå. Enligt den nya normanknutna taxan för insatsen blir motsvarande avgift ca 40 kr (utifrån aktuellt prisbasbelopp). Höjningen motiveras av att dagverksamhet typiskt sett innebär en omfattande omsorgs- och serviceinsats under större delen av dagen, med personalnärvaro, omvårdnad, aktivering och social samvaro. Den nya avgiftsnivån speglar bättre insatsens

Skapad av: Julia Amelin	Modifierad av: Julia Amelin	Dokumentnummer: 349822	Modifierad datum: 2026-09-10	Revision: 0
----------------------------	--------------------------------	---------------------------	---------------------------------	----------------

faktiska omfattning och kostnad, samtidigt som den enskilde fortsatt skyddas av högkostnadsskyddet och reglerna om förbehållsbelopp.

6.1 Avgift för stödboende, HVB utan behandlingsinslag och andra boendeformer för vuxna enligt SoL som inte omfattas av maxtaxan

Socialnämnden har för innevarande år fastställt avgiften till 72 kr per dygn, utan att det i riktlinjen framgår vilken beräkningsgrund som motiverar just denna nivå.

Till skillnad från särskilda boendeformer för äldre och bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning, där boendeavgiften omfattas av socialtjänstlagens maxtaxa, omfattas dessa ”övriga” boendeformer för vuxna enligt SoL inte av socialtjänstlagens maxtaxeregler.

I den reviderade riktlinjen knyts avgiften ändå till samma nivå som boendeavgiften i särskild boendeform, vilket med aktuellt prisbasbelopp motsvarar 92 kr per dygn. Höjningen motiveras av att dessa boenden medför faktiska boendekostnader (logi, gemensamma utrymmen, drift m.m.) som ligger i nivå med kostnadsbilden i särskilda boendeformer, samt av behovet av en normstyrd och likvärdig avgiftsnivå i förhållande till andra boendeinsatser enligt SoL.

7 Utvidgad prövning av betalningsförmåga och höjt minimibelopp

I det nya avgiftssystemet införs två generella förbättringar av den ekonomiska skyddsregleringen för omsorgstagare. Kommunen utnyttjar här sin möjlighet att besluta om lokala regler som är mer förmånliga än de minimikrav som följer av socialtjänstlagen.

7.1 Frivillig inkomstprövning för vissa avgifter

För följande avgifter införs inkomstprövning, trots att detta inte krävs enligt lag:

- avgift för uppehälle i HVB och familjehem för vuxna vid placering för vård eller behandling mot skadligt bruk eller beroende,
- boendeavgift för övriga HVB-hem för vuxna utan behandlingsinslag, stödboende samt andra avgiftsbelagda boendeformer enligt SoL som i huvudsak tillhandahåller boende men inte omfattas av hyreslagen.

Dessa avgifter avser målgrupper som ofta är socialt och ekonomiskt utsatta. För att säkerställa att enskilda inte ska behöva avstå från nödvändiga insatser på grund av sin ekonomiska utsatthet ska avgifter inom denna kategori endast tas ut om den enskilde har faktisk betalningsförmåga. Bedömningen ska utgå från att den enskilde, efter erlagd avgift, ska få behålla ett belopp som minst motsvarar riksnormen för försörjningsstöd.

Bilaga 1 Förvaltningens överväganden och föreslagna ändringar

Skapad av: Julia Amelin	Modifierad av: Julia Amelin	Dokumentnummer: 349822	Modifierad datum: 2026-09-10	Revision: 0
----------------------------	--------------------------------	---------------------------	---------------------------------	----------------

Nuvarande ordning förutsätter i praktiken att den enskilde ansöker om ekonomiskt bistånd för att kunna betala dessa avgifter, vilket innebär att medel först beviljas som bistånd för att därefter återgå till kommunen i form av avgiftsbetalning. Detta skapar en onödig administrativ börda och ett ”pengaflöde” inom nämndens verksamhet. Genom att i stället inkomstpröva avgifterna direkt minskas den administrativa belastningen samtidigt som den enskildes ekonomiska skydd upprätthålls.

7.2 Generellt höjt minimibelopp för personer under 65 år

Reglerna om minimibelopp och förbehållsbelopp i socialtjänstlagen är tillämpliga för avgifter inom äldre- och funktionshinderomsorgen. Minimibeloppet utgör den del av inkomsten som den enskilde alltid ska få behålla för normala levnadskostnader, utöver boendekostnaden.

I förarbetena till avgiftsreglerna betonas att minimibeloppet är just ett minimiskydd och att det inte finns något hinder för en kommun att fastställa ett högre belopp än det lagstadgade minimibeloppet, under förutsättning att likställighetsprincipen följs.

Enligt nuvarande ordning tillämpas det lagstadgade minibeloppet för samtliga omsorgstagare. I den reviderade riktlinjen behålls det lagstadgade minimibeloppet som normnivå för personer över 65 år, medan minimibeloppet för personer under 65 år höjs schablonmässigt med 10 % jämfört med den lagstadgade nivån.

Genom ett högre minimibelopp för personer under 65 år skapas ett förstärkt ekonomiskt utrymme för denna grupp, med hänsyn till att yngre personer ofta har andra och högre levnadskostnader än äldre.

Vallentuna kommuns taxor för avgifter inom socialnämndens ansvarsområde

Inledning

En kommun får, enligt kommunallagen (2017:725), KL, ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som kommunen tillhandahåller. För tjänster och nyttigheter som kommunen är skyldig att tillhandahålla får dock avgifter endast tas ut om det följer av lag eller annan författning.

Avgiftsuttag inom socialnämndens ansvarsområde vilar på en komplex juridisk struktur där olika lagar styr utrymmet för kommunens avgiftssättning. De huvudsakliga lagrummen, förutom KL, finns i socialtjänstlagen (2025:400; SoL), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), alkohollagen (2010:1622), lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, ärvdabalken (1958:637), begravningslagen etc.

Övergripande kommunala avgiftsprinciper

Utöver kravet på lagstöd styrs all kommunal avgiftssättning och taxekonstruktion av ett antal grundläggande offentlighetsrättsliga och kommunalrättsliga principer. Dessa principer är tvingande och sätter de yttersta ramarna för hur socialnämnden får utforma och tillämpa sina taxor.

Självkostnadsprincipen

Självkostnadsprincipen är en central begränsningsregel i kommunallagen. Den innebär att de samlade intäkterna från en viss avgift eller taxa inte får överstiga kommunens totala kostnader för att tillhandahålla den aktuella tjänsten eller nyttigheten. Principen tillämpas strikt på exempelvis kostavgifter samt avgifter för tillstånd och tillsyn. Undantag gäller endast där speciallagstiftning uttryckligen reglerar avgiftssättningen på annat sätt (exempelvis genom statligt fastställda maxtaxor).

Likställighetsprincipen

Enligt kommunallagen är kommunen skyldig att behandla sina medlemmar lika, såvida det inte finns sakliga skäl för något annat. Vid utformning av taxor innebär detta att personer i samma situation ska debiteras enligt samma grunder. Objektiva och sakliga skäl för avgiftsskillnader kan exempelvis vara insatsens faktiska omfattning eller enskildes betalningsförmåga inom ramen för individuell inkomstprövning.

Retroaktivitetsförbud

En kommunal taxa eller avgiftshöjning får aldrig ges retroaktiv verkan till nackdel för den enskilde. En ny eller höjd taxa kan endast tillämpas på tjänster och insatser som utförs efter det att beslutet om taxan har trätt i kraft. Kommunen kan således inte efterhandskräva avgifter för en period då det saknades ett giltigt taxebeslut eller debitera ett högre belopp för redan utförda prestationer.

Vid sidan av de generella kommunala avgiftsprinciperna gäller för stora delar av avgifter inom socialtjänstens område en tvingande specialreglering i 32 kap. SoL, vilken fungerar som ett ekonomiskt skyddsnät för den enskilde. Lagstiftningens syfte är att säkerställa att enskilda inte drabbas av en oskälig ekonomisk börda eller tvingas avstå från socialtjänstens insatser på grund av avgifter. Eftersom dessa regler är tvingande till den enskildes förmån, sätter det socialtjänstens avgifter i en juridisk särställning. Omfattningen av dessa skyddsregler och hur de tillämpas i form av maxtaxor och garanterade ekonomiska miniminivåer skiljer sig dock åt beroende på insatsens karaktär.

Kommunfullmäktiges beslut om avgiftsprinciper och taxekonstruktioner

Det är kommunfullmäktige som, enligt 5 kap. 1 § KL, har det övergripande mandatet att besluta i viktiga ekonomiska frågor, däribland grunderna för kommunens taxor och avgiftsuttag. Genom antagandet av denna riktlinje fastställer kommunfullmäktige de övergripande principerna och ramarna för avgiftsuttag och taxekonstruktioner inom socialnämndens verksamhetsområde. Riktlinjen anger vilka insatser och tjänster som kan avgiftsbeläggas, vilka kommunalrättsliga och specialrättsliga principer som ska gälla för avgiftssättningen samt hur taxor och beräkningsgrunder ska utformas.

Riktlinjen ska säkerställa att kommunens taxestruktur är rättssäker, likformig och förenlig med gällande lagstiftning, samt att lagstadgade ekonomiska skyddsbestämmelser för enskilda efterlevs. Kommunfullmäktige beslutar även, inom ramen för kommunallagens likställighetsprincip och tillämplig speciallagstiftning, om i vilken utsträckning avgifter får differentieras utöver vad som följer direkt av lag, exempelvis med hänsyn till insatsens omfattning eller den enskildes betalningsförmåga.

Beslutsordning och delegation avseende kommunfullmäktiges beslut om riktlinjerna för avgifter inom socialnämndens ansvarsområde samt de bemyndiganden som ges till socialnämnden framgår av Del 7.

Systematisk indelning av avgiftskategorier inom socialtjänstens ansvarsområde

Med utgångspunkt i de rättsliga förutsättningarna och kommunala avgiftsprinciperna delas socialtjänstens avgifter in i följande kategorier. Denna uppdelning speglar de skilda lagrum, beräkningsgrunder och specifika ekonomiska skyddsregler som enligt lag ska tillämpas för respektive verksamhetsområde.

1. Avgifter för insatser inom äldre- och funktionshinderomsorg enligt SoL
2. Avgifter för övriga stödinsatser för vuxna enligt SoL samt boenden som inte omfattas av hyreslagen
3. Avgifter för placerade barn enligt SoL
4. Avgifter för insatser enligt LSS (vuxna och barn)
5. Avgifter enligt kommunallagen
6. Övriga avgifter och externa regelverk

Del 1 Avgifter för insatser inom äldre- och funktionshinderomsorg (SoL)

Tillämpningsområde

Bestämmelser i Del 1 reglerar taxor och beräkningsgrunder för avgifter som tas ut för regelbundna och återkommande stödinsatser samt särskilda boendeformer inom äldreomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning, när insatserna beviljas enligt SoL.

Med **särskild boendeform enligt SoL** avses här:

- särskilt boende för äldre enligt 8 kap. 4 § SoL, samt
- bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning enligt 8 kap. 11 § SoL.

Observera att övriga boendeformer enligt SoL, så som stödboende enligt 9 kap. 3 § SoL, hem för vård eller boende (HVB) enligt 9 kap. 4 § SoL räknas inte som särskilda boendeformer enligt ovan. Avgifter för dessa insatser och boendeformer hanteras under Del 2.

Denna kategori omfattar två typer av avgifter: omsorgsavgifter och boendeavgifter. Avgifter för kost och förbrukning i anslutning till insatserna som tas ut med stöd av KL, regleras inte i detta avsnitt utan i Del 5 Avgifter enligt kommunallagen..

Omsorgsavgifter

Med omsorgsavgift avses den avgift som den enskilde betalar för insatser i form av omsorg enligt SoL inklusive kommunal hälso- och sjukvård enligt 17 kap. 8 § Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30; HSL). Med omsorg avses i sin tur det samlade stöd som omfattar både insatser av servicekaraktär och personlig omvårdnad, såväl i ordinärt boende som i särskilt boende. Förutom hemtjänst och omvårdnad inom särskild boendeform räknas även omsorg inom dagverksamhet, korttidsboende, växelvård, service och omsorg som ges med hjälp av välfärdsteknik, ledsagning och avlösning etc.

Boendeavgifter

Med boendeavgift avses den avgift som den enskilde, vid sidan av omsorgsavgiften, ska betala för bostad i särskild boendeform enligt SoL som inte omfattas av hyreslagen. Med bostad i särskild boendeform avses särskilt boende för äldre och bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning. När det gäller permanent boendeform betalar enskilda i huvudregel hyra och då kan inte boendeavgift tas ut. För det fall enskilda inte betalar hyra kan boendeavgift debiteras. Dessutom får, vid sidan av omsorgsavgiften, en boendeavgift tas ut för tillfälliga boendeformer enligt SoL där hyreskontrakt normalt inte tecknas. Med tillfälliga boendeformer avses korttidsboende och växelvård.

Högekostnadsskydd (maxtaxa)

Gemensamt för avgifter inom denna kategori är att de är underställda socialtjänstlagens tvingande regler om ett nationellt högekostnadsskydd, ofta benämnt maxtaxa. Högekostnadsskyddet innebär att det finns en högsta gräns för hur mycket den enskilde sammanlagt får debiteras per månad för omsorg respektive för boende, i de fall boendeavgift tas ut istället för hyra.

Maxtaxa omsorgsavgift

Enligt 32 kap. 6 § p. 1 SoL utgör maxtaxa för den sammanlagda omsorgsavgiften per månad 1/12 av 0,5392 prisbasbelopp.

Maxtaxa boendeavgift

Enligt 32 kap. 6 § p. 2 SoL utgör maxtaxa för boendeavgift för bostad i särskild boendeform per månad 1/12 av 0,5539 prisbasbelopp.

Taxor för omsorgs- och boendeavgifter

Under detta avsnitt behandlas:

1. Taxor för omsorgsavgifter, och
2. Taxor för boendeavgifter

Samtliga taxor gäller för en viss insatstyp oavsett målgrupp eller ålder. Om inte annat uttryckligen framgår gäller samma taxa för omsorgsavgift eller boendeavgift oavsett om insatsen avser en äldre person eller en person med funktionsnedsättning.

Taxor för omsorgsavgifter som omfattas av högkostnadsskydd (maxtaxa)

- De rubriker som följer nedan (t.ex. Hemtjänst, Dagverksamhet, Särskild boendeform enligt SoL) avser **avgift för omsorg**, det vill säga omvårdnad och/eller service som ges inom respektive insats
- Alla hänvisningar till maxtaxa i taxebestämmelserna nedan avser **maxtaxa för omsorgsavgift** (1/12 av **0,5392** prisbasbelopp).

Hemtjänst i ordinärt boende

Avgift för hemtjänst tas ut enligt taxa motsvarande 1/8 av maxtaxan per timme för beviljad tid enligt beslut om insats. Maxtaxa uppnås därmed med 8 timmar hemtjänst per månad.

Trygg hemgång

Avgift för trygg hemgång tas ut enligt taxa motsvarande hemtjänsttaxa som är 1/8 av maxtaxan per timme för beviljad tid enligt beslut om insats.

Dagverksamhet

Avgift för dagverksamhet tas ut enligt taxa som motsvarar 1,5 % av maxtaxan per dag. Avgift tas ut för beviljat antal dagar enligt beslut om insats.

Trygghetslarm

Avgift för trygghetslarm tas ut enligt taxa som motsvarar 10 % av maxtaxan per månad. Avgift kan, vid behov, beräknas per dygn med 1/30 av månadsavgiften. Avgiften tas ut från och med den dag larmet installeras till och med den dag insatsen avslutas.

Digital tillsyn

Avgift för digital tillsyn tas ut enligt taxa motsvarande hemtjänsttaxa som är 1/8 av maxtaxan per timme för beviljad tid enligt beslut om insats.

Matdistribution

Avgift för matdistribution avser leverans och tas ut enligt taxa som är 1/8 av maxtaxan per månad.

Bostad i särskild boendeform enligt SoL

Avgift tas ut enligt taxa motsvarande maxtaxan per månad. Avgift kan, vid behov, beräknas per dygn med 1/30 av månadsavgiften.

Korttidsboende och växelvård

Avgift tas ut enligt en taxa som motsvarar 1/30 av maxtaxan per dygn. Avgiften beräknas utifrån den tid (antal dygn) som beviljats enligt beslut om insats.

Avlösning

Insatsen avlösning är avgiftsfri för de första 16 timmarna per månad. För beviljad tid som överstiger 16 timmar per månad tas avgift ut från och med den 17:e timmen, motsvarande hemtjänsttaxa som är 1/8 av maxtaxan per timme.

Ledsagning

Insatsen ledsagning är avgiftsfri för de första 4 timmarna per månad. För beviljad tid som överstiger 4 timmar per månad tas avgift ut från och med den 5:e timmen, motsvarande hemtjänsttaxa som är 1/8 av maxtaxan per timme.

Boendestöd

Insatsen boendestöd är avgiftsfri.

Turbundna resor

Insatsen turbundna resor är avgiftsfri.

Sysselsättning

Insatsen sysselsättning är avgiftsfri.

Taxor för boendeavgifter som omfattas av högkostnadsskydd (maxtaxa)

- Alla hänvisningar till maxtaxa i taxebestämmelserna nedan avser **maxtaxa för boendeavgift** (1/12 av **0,5539** prisbasbelopp).

Bostad i särskild boendeform enligt SoL

Boendeavgift i bostad i särskild boendeform, i det fall enskild inte betalar hyra, tas ut enligt taxa motsvarande maxtaxan per månad.

Korttidsboende och växelvård

Boendeavgift i korttidsboende och växelvård tas ut enligt taxa motsvarande 1/30 av maxtaxan per dygn. Avgiften beräknas utifrån den tid (antal dygn) som beviljats enligt beslut om insats.

Beräkning av omsorgsavgift och boendeavgift

För avgifter i denna kategori gäller, förutom högkostnadsskydd, särskilda regler för beräkning av den enskildes avgiftsutrymme för att avgöra hur stor del av den enskildes inkomster som är disponibel för uttag av avgifter.

Förbehållsbelopp

Enligt 32 kap. 7 § SoL får avgifterna inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). Den enskildes förbehållsbelopp består enligt 32 kap. 8 § SoL av ett minimibelopp (se nedan) och faktiska boendekostnader.

Avgiftsutrymme

Beräkning av den enskildes avgiftsutrymme görs genom att faktiska boendekostnader samt ett minimibelopp (se nedan) dras av från den enskildes nettoinkomster. Den summa som återstår utgör den enskildes avgiftsutrymme. Inom detta utrymme kan kommunen debitera omsorgs- och/eller boendeavgift. Avgiften fastställs i varje enskilt fall. Om avgiftsutrymmet blir negativt debiteras den enskilde ingen avgift.

Beräkning av inkomster

Den enskildes inkomster ska beräknas med tillämpning av 102 kap. 29 § 1, 2, 4 och 5 Socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB. Vid tillämpning av 102 kap. 29 § 4 SFB ska dock endast sådan inkomst som avses i 97 kap. 13 § 1 st. räknas med. Som inkomst ska även räknas bostadsbidrag, särskilt bostadstillägg och boendetillägg enligt 32 kap. 5 § 2 st. SoL.

För makar och registrerade partners ska inkomster beräknas enligt tudelningsprincipen, där vardera partens inkomster beräknas till hälften av deras sammanlagda inkomst (32 kap. 5 § 3 st. SoL).

För sambor räknas inkomster var för sig då sambor inte har lagstadgad underhållsskyldighet gentemot varandra.

I det fall ena maken/makan, sambo eller registrerade partnern flyttar till särskilt boende eller bostad med särskilt stöd ska avgiftsberäkningen göras på det sätt som är mest fördelaktigt för den enskilde, det vill säga antingen enligt tudelning eller var för sig (32 kap. 7 § SoL).

Faktiska boendekostnader

Den faktiska boendekostnaden för olika bostadstyper ska beräknas enligt samma regler som Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten tillämpar vid beräkning av bostadsbidrag respektive bostadstillägg, eller genom verifierade uppgifter från den enskilde.

Dubbla boendekostnader vid flytt till särskilt boende eller bostad med särskilt stöd

Den enskilde ska under en övergångsperiod efter flytt till särskilt boende för äldre eller bostad med särskilt stöd enligt SoL, ha rätt att förbehålla sig medel för boendekostnaden för den tidigare bostaden (32 kap. 8 § SoL och prop. 2000/01:149 s. 58).

Hyran eller kostnaden för den ordinarie bostaden får då inräknas i avgiftsberäkningen under den tid som dubbla boendekostnader kvarstår och därigenom påverkar den enskildes betalningsförmåga, dock som längst i tre månader från och med inflyttningen.

Minimibelopp

Förutom faktiska boendekostnader ska enskilda förbehållas ett så kallat minimibelopp som ska täcka normala (inte faktiska) levnadskostnader för personliga behov (32 kap. 8 § SoL). Kostnader som räknas in i minimibeloppet är livsmedel, hygien, kläder, skor, fritid, mobiltelefon, försäkringar, förbrukningsvaror, möbler, husgeråd, tv, dator, medier, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, resor, och läkemedel.

Minimibelopp för personer över 65 år

Vallentuna kommun tillämpar det lagstadgade minimibelopp för personer som är 65 år och äldre vilket enligt 32 kap. 8 § SoL per månad motsvarar:

1. 1/12 av 1,4789 prisbasbelopp för ensamstående, eller
2. 1/12 av 1,2066 prisbasbelopp för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Minimibelopp för personer under 65 år

Personer som är 19–64 år bedöms ha behov av ett högre minimibelopp än personer som är över 65 år (Prop. 2000/01:149). Kommunen höjer därför minimibeloppet för dessa med 10 % av minimibeloppet.

1. För ensamstående personer som är 19–64 år är minimibeloppet 1/12 av 1,4789 prisbasbelopp + 10 %.
2. För sammanboende personer som är 19–64 år är minimibeloppet 1/12 av 1,2066 prisbasbelopp + 10 %.

Höjning av minimibelopp på grund av särskilda omständigheter

Enligt 32 kap. 9 § SoL ska kommunen höja minimibeloppet i skälig omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter varaktigt har behov av ett inte oväsentligt högre belopp än det som anges i 8 § andra stycket.

Begreppen ”varaktigt” och ”inte oväsentligt högre belopp” är inte närmare definierade i lagstiftningen. I Vallentuna kommun tillämpas som riktlinje att:

- varaktighet normalt anses föreligga om behovet består under minst 6 (sex) sammanhängande månader, och
- ett inte oväsentligt högre belopp normalt anses motsvara minst 200 kronor per månad utöver minimibeloppet.

Dessa belopps- och tidsgränser utgör kommunens bedömningsgrunder vid prövning av höjning av minimibeloppet och är inte lagstadgade nivåer. Individuell prövning ska alltid göras i det enskilda fallet.

Följande poster är exempel på levnadsomkostnader som kan medföra beslut om höjning av minimibeloppet:

- Fördyrad kost, till exempel på grund av att maten tillhandahålls via hemtjänsten i ordinärt boende eller tillhandahålls i särskilt boende eller dagverksamhet.
- Underhållsskyldighet för hemmavarande barn och ungdomar.
- Kostnader till följd av funktionsnedsättning, bland annat för rehabilitering eller habilitering inklusive resor till vårdgivare.
- Kostnad för god man eller förvaltare.

Sänkning av minimibelopp

Enligt 32 kap. 9 § SoL får kommunen minska minimibeloppet i skälig omfattning om den enskilde inte har en kostnad för en sådan post som enligt 32 kap. 8 § SoL ska täckas av minimibeloppet till följd av att:

- kostnaden ingår i avgiften för hemtjänst och dagverksamhet,
- kostnaden ingår i avgiften eller hyran för särskilt boende för äldre eller bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning enligt SoL, eller
- posten tillhandahålls kostnadsfritt.

I det fall kostnadspost som föranleder minskning av minimibelopp ingår i Konsumentverkets årliga beräkning för hushållsbudget (till exempel livsmedel, hushållsel, förbrukningsvaror) ska sänkningen göras enligt schablon baserad på Konsumentverkets aktuella referensvärden för den posten.

Socialnämnden får fastställa schablonbelopp för sänkning av minimibelopp per kostnadspost med utgångspunkt i Konsumentverkets aktuella referensvärden för levnadskostnader och Socialstyrelsens meddelandeblad om avgifter inom äldre- och funktionshinderomsorgen.

Del 2. Avgifter för övriga stödinsatser för vuxna enligt SoL samt boenden som inte omfattas av hyreslagen

Tillämpningsområde

Detta avsnitt reglerar avgifter för övriga insatser och boendeformer för vuxna enligt SoL som inte omfattas av maxtaxan för omsorgsavgifter och boendeavgifter enligt 32 kap. 6 § SoL.

Avsnittet omfattar taxor för:

- hem för vård eller boende (HVB) för vuxna,
- familjehem för vuxna,
- stödboende vuxna,
- skyddat boende vuxna,
- jourlägenhet samt
- andra boendeformer och stödinsatser där boende och vård/stöd tillhandahålls som en del av insatsen.

Avgifter för kost och ev. förbrukning som tas ut med stöd av KL regleras inte i detta avsnitt utan i Del 5 Avgifter enligt kommunallagen.

Rättslig grund

Avgifterna i denna kategori grundas på:

- 32 kap. 1 § SoL - kommunens rätt att ta ut skäliga avgifter som inte överstiger kommunens självkostnader för bland annat "annan liknande insats" (32 kap. 1 § 1 st. p. 7)
- 32 kap. 2 § SoL – särskild möjlighet för kommunen att ta ut ersättning för uppehållet (kost och logi) av vuxna som på grund av skadligt bruk eller beroende får vård eller behandling i ett HVB-hem, ett boende eller familjehem.

Nedan framgår taxor och beräkningsgrunder för avgifter som kommunen tar ut för insatser under detta tillämpningsområde:

Avgift för HVB och familjehem vid vård och behandling på grund av skadligt bruk eller beroende

Av 32 kap. 2 § SoL framgår att kommunen inte får ta ut avgifter för insatser av behandlingskaraktär.

Avgift får dock tas ut för uppehälle (kost och logi) i HVB och familjehem för vuxna där placeringen avser vård eller behandling på grund av skadligt bruk eller beroende.

Avgift tas ut för uppehälle (kost och logi) enligt taxa som följer den av regeringen fastställda taxan per dygn enligt 17 kap. 2 § SoF. Regeringens taxa anger högsta ersättning för uppehälle vid insatser av behandlingskaraktär enligt 32 kap. 2 § SoL

Observera att om insatsen (HVB eller familjehem) avser annan vård, omvårdnad eller stöd än vård eller behandling på grund av skadligt bruk eller beroende, tillämpas i stället taxa som anges nedan.

Avgift i hem som i huvudsak tillhandahåller boende (stödboende och andra boendeformer enligt SoL)

Avgift tas ut för boende (endast logi) i:

- HVB och familjehem för vuxna där placeringen avser vård, omvårdnad eller stöd som **inte** är kopplad till skadligt bruk eller beroende, samt

- stödboende och andra boendeformer där insatsen i huvudsak tillhandahåller boende som inte omfattas av hyreslagen (12 kap. jordabalken).

Boendeavgift i stödboende, HVB och familjehem som avser annan vård än behandling på grund av skadligt bruk, samt övriga boendeformer som i huvudsak tillhandahåller boende (med undantag för skyddat boende och jourlägenhet) tas ut per dygn enligt taxa som motsvarar **1/30** av maxtaxan för boendeavgift i särskild boendeform enligt 32 kap. 6 § 2 SoL (**1/12 av 0,5539 prisbasbelopp**).

Observera att eventuella insatser av behandlingskaraktär som kan ingå ska vara avgiftsfria enligt 32 kap. 2 § SoL; avgiften får således inte avse själva behandlingen.

Skyddat boende och jourlägenhet

Skyddat boende är en insats som tillhandahåller platser för tillfällig heldygnsvistelse tillsammans med individanpassat stöd åt enskilda i behov av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp.

Jourlägenhet utgör ett tillfälligt boende som tillhandahålls som en del av en insats enligt SoL, ofta i akuta situationer där den enskilde behöver omedelbart skydd eller trygghet.

Enligt 32 kap. 1 § SoL får kommunen ta ut skäliga avgifter för insatser, men det finns ingen skyldighet att ta ut avgift. Kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda får de insatser de behöver och socialtjänstens verksamhet ska främja ekonomisk och social trygghet samt jämlika och jämställda levnadsvillkor.

För att säkerställa att ekonomiska hinder inte motverkar syftet med skyddat boende och jourlägenhet, och för att möjliggöra att våldsutsatta och andra i akut utsatt situation kan ta emot skydd och trygghet oberoende av betalningsförmåga, har kommunen beslutat att dessa insatser ska vara avgiftsfria. Avgiftsfriheten är förenlig med socialtjänstlagens avgiftsregler och kommunallagens självkostnads- och likställighetsprinciper, eftersom kommunen inom dessa ramar själv får bestämma om och i vilken omfattning avgifter ska tas ut.

Insatserna skyddat boende och jourlägenhet är avgiftsfria i kommunen.

Observera att avgiftsfrihet inte gäller för kost om den tillhandahålls inom ramen för insatsen. Kostavgifter regleras under Del 5 Avgifter enligt kommunallagen.

Betalningsförmåga som villkor för avgift (HVB och boenden utanför hyreslagen)

Det följer inte direkt av lag att avgifter under denna kategori (Del 2), bl.a. för HVB och andra boendeformer som inte omfattas av hyreslagen, ska föregås av individuell prövning. Kommunen har dock, inom socialtjänsten, befogenhet att bestämma grunderna för avgiftsuttag enligt 32 kap. 1 § SoL.

Avgifterna under denna kategori avser målgrupper som ofta är socialt och ekonomiskt utsatta. För att säkerställa att enskilda inte behöver avstå från nödvändiga insatser på grund av bristande betalningsförmåga, ska avgifter i denna kategori i kommunen endast tas ut om den enskilde har betalningsförmåga. Den enskilde ska, efter betald avgift, ha ekonomiskt utrymme för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader samt inte behöva ansöka om ekonomiskt bistånd för att kunna betala avgiften.

Innan beslut om avgift fattas ska den enskildes betalningsförmåga beräknas. Avgift kan fastställas till ett lägre belopp än den fastställda taxan eller helt sättas ned (till 0 kronor) om den enskilde saknar betalningsförmåga.

Vid bedömningen av om den enskilde genom egna inkomster har utrymme att betala hela eller delar av avgiften ska utgångspunkten vara att den enskilde, efter erlagd avgift, ska få behålla ett belopp som motsvarar riksnormen för försörjningsstöd. Avseende HVB och familjehem (skadligt bruk eller beroende) där mat ingår i avgiften för uppehälle (kost och logi) ska livsmedelskostnaden i normen justeras ned i beräkningen. Nödvändiga utgifter utöver normen kan beaktas efter individuell prövning. Endast om inkomsterna överstiger detta belopp är det aktuellt att ta ut avgift.

UTKAST

Del 3. Avgifter vid placering av barn utanför det egna hemmet enligt SoL

Tillämpningsområde

Denna kategori reglerar föräldrars avgifter vid placering av barn (under 18 år) utanför det egna hemmet på initiativ av socialnämnden med stöd av beslut enligt SoL, LVU eller LVM, i den del kommunen svarar för kostnaderna.

Avgifter tas ut för följande placeringsformer där kommunen har kostnader för barnets vård:

- placering av barn i familjehem enligt SoL/LVU,
- placering av barn i HVB (hem för vård eller boende) enligt SoL/LVU,
- placering av barn i stödboende enligt SoL/LVU,
- placering av barn i särskilda ungdomshem (SiS) och LVM-hem, i den del där kommunen betalar vårdavgift till staten.

Placeringar av barn i skyddat boende med stöd av SoL eller lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende, är undantagna från avgiftsskyldighet. Detta framgår uttryckligen av 32 kap. 3 § 2 st. SoL.

Avgifter för placeringar av barn enligt LSS regleras inte i denna kategori utan i en särskild kategori för avgifter för insatser enligt LSS (barn och vuxna).

Rättslig grund

Kommunens möjlighet att ta ut avgifter för placering av barn enligt SoL/LVU/LVM grundas på:

- **32 kap. 3 § SoL** – skyldighet för föräldrar att i skäligen utsträckning bidra till kommunens utgifter när barnet får vård i annat hem än det egna.
- **17 kap. 3–4 §§ socialtjänstförordningen (SoF)** – grunder för beräkning av föräldrars avgifter för placerade barn.
- **18 kap. 20 § socialförsäkringsbalken (SFB)** – bestämmelser om underhållsstödsbelopp.

Föräldrars ersättningsskyldighet för placerade barn

När ett barn under 18 år på initiativ av socialnämnden får vård i ett annat hem än det egna ska avgift tas ut med stöd av 32 kap. 3 § SoL. Ersättningsskyldigheten gäller oberoende av om föräldern är vårdnadshavare eller inte. Avgiften bestäms enligt 17 kap. 3 § SoF efter samma grunder som betalningsskyldighet för underhållsstöd enligt 19 kap. SFB.

Avgifter vid placering av barn utanför det egna hemmet enligt SoL

Jourhem

Huvudregeln är att föräldrarna ska bidra till kommunens kostnader för sitt barns uppehälle vid placering utanför hemmet. Placering i jourhem avser emellertid en akut och tillfällig vårdform. Jourhem är enskilda hem som vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig vård, omsorg och uppfostran, ofta i situationer där barnet omgående behöver skydd och befinner sig i kris. Mot denna bakgrund ska placering i jourhem för barn ska vara avgiftsfri för föräldrarna. Avgiftsfriheten för jourhem syftar till att säkerställa att akuta skyddsplaceringar kan genomföras utan ekonomiska hinder, att inte försvåra samarbetet med föräldrarna i ett krisskede och att värna barnets bästa i enlighet med socialtjänstlagens mål om god vård och gynnsamma uppväxtförhållanden.

Insatsen i form av placering i jourhem enligt 22 kap. 4 § socialtjänstlagen är avgiftsfri i kommunen.

Avgifter vid placering i familjehem, HVB-hem, stödboende, SiS-hem och LVM-hem – maxtaxa utifrån ålder

För övriga placeringar tillämpas den lagstadgade maxtaxan för beräkning av föräldrars avgifter vid placering av barn utanför hemmet enligt SoL/LVU/LVM. Maxtaxan per förälder motsvarar underhållsstödsbeloppet enligt 18 kap. 20 § SFB, differentierat efter barnets ålder enligt nedan:

0-7 år – högst underhållsstödsbeloppet för denna åldersgrupp enligt 18 kap. 20 § SFB
7-15 år - högst underhållsstödsbeloppet för denna åldersgrupp enligt 18 kap. 20 § SFB
15-18 år – högst underhållsstödsbeloppet för denna åldersgrupp enligt 18 kap. 20 § SFB

Beräkning av avgift – individuell prövning

Maxtaxor i SFB utifrån barnets ålder anger högsta möjliga avgift per förälder. Enligt 32 kap. 3 § SoL ska föräldrarna bidra i skälig utsträckning, och enligt 17 kap. 3 § SoF ska avgiften bestämmas efter samma grunder som underhållsstöd, med individuell prövning inom denna ram. Det innebär att avgifter beräknas individuellt för var och en av föräldrarna:

- med utgångspunkt i föräldrarnas inkomst och förmögenhet,
- efter samma modell som vid beräkning av betalningsskyldighet för underhållsstöd enligt 19 kap. SFB (med bl.a. hänsyn till antalet barn föräldern försörjer)
- med beaktande av föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga och barnets behov enligt 7 kap. 1 § FB.

Den faktiska avgiften som en förälder ska betala kan därmed bli lägre än maxtaxa om föräldrarnas betalningsförmåga är begränsad. Skatteverket ska på begäran lämna de uppgifter som behövs för att fastställa föräldrarnas del i kommunens kostnader.

När barnet fyller 18 år

När det placerade barnet fyller 18 år upphör kommunens möjlighet att ta ut avgift från föräldrarna med stöd av 32 kap. 3 § SoL, även om den unge fortfarande går i skolan och föräldrarna därmed är underhållsskyldiga enligt 7 kap. 1 § FB.

Del 4. Avgifter för insatser enligt LSS (vuxna och barn)

Tillämpningsområde

Denna kategori reglerar **avgifter vid insatser enligt LSS** som kommunen kan ta ut:

- avgifter från vuxna för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter
- avgifter från föräldrar till barn under 18 år som får omvårdnad i annat hem än det egna med stöd av LSS

Andra avgifter i samband med LSS-insatser – t.ex. kostavgifter och avgifter för förbrukningsvaror – tas ut med stöd av KL och regleras under Del 5 Avgifter enligt kommunallagen.

Rättslig grund

Huvudprincipen – avgiftsfrihet

LSS bygger på att insatserna ska vara avgiftsfria. Kommunen får bara ta ut avgifter i de fall det uttryckligen anges i lagen. Detta kommer till uttryck i 21 § LSS, som säger att avgifter inte får tas ut i andra fall än de som anges i 19–20 §§.

Undantag från avgiftsfriheten:

19 § LSS – ger kommunen rätt att ta ut avgifter från vuxna för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter.

20 § LSS – ger kommunen rätt att ta ut ersättning från föräldrar till barn under 18 år som får omvårdnad i annat hem än det egna med stöd av LSS. I 18 kap. 20 § och 19 kap. SFB anges hur ersättningen ska beräknas och vilket maxtak gäller.

Avgifter för LSS-insatser gällande vuxna enligt 19 § LSS

De avgifter som endast kan tas ut av vuxna enligt 19 § LSS är avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter.

Förutsättningar för avgiftsuttag enligt 19 § LSS

Avgifter får endast tas ut av dem som har:

- hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning, eller
- annan inkomst av motsvarande storlek.

Eftersom aktivitetsersättning normalt lämnas från juli det år den enskilde fyller 19 år, utgår kommunen från att avgift enligt 19 § LSS i praktiken kan tas ut först när den enskilde fyllt 19 år eller har annan inkomst på motsvarande nivå. Under tiden 18–19 år tas ingen bostadsavgift ut om sådan inkomst saknas.

Avgifter bostad enligt LSS

Att ta ut avgift för bostad kan vara aktuellt för följande LSS-insatser:

- bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna enligt 9 § 9 LSS
- bostad med särskild service enligt 9 § 8 LSS där den enskilde har fyllt 18 år men bor kvar i samma bostad ("barnboende" som övergår till vuxenboende i praktiken)

Huvudregeln – hyra

För bostad enligt 9 § 9 LSS (och i praktiken även för boenden enligt 9 § 8 LSS för unga vuxna som bor kvar i samma bostad) upprättas i regel hyreskontrakt och enskilda betalar hyra.

Om boendet är organiserat som hyresförhållande enligt 12 kap. jordabalken (hyreslagen) betalar den enskilde hyra till hyresvärden (kommunen eller extern aktör). I dessa fall tas ingen bostadsavgift enligt 19 § LSS ut. LSS-insatsen i övrigt är avgiftsfri och kostnaden för bostad bärs genom hyran.

Vid avsaknad av hyra - bostadsavgift

I vissa fall ska inte enskild betala hyra för bostad enligt LSS och då uppstår inte ett hyresförhållande i hyreslagens mening. Detta kan vara aktuellt i följande situationer:

- bostad enligt 9 § 9 LSS tillhandahålls av extern utförare där kommunen står för hyreskostnaden och den enskilde inte har ett eget hyresavtal
- den enskilde bor kvar i bostad enligt 9 § 8 LSS efter 18 års ålder utan att ett civilrättsligt hyresförhållande etablerats

Om den enskilde inte betalar hyra, får kommunen, med stöd av 19 § LSS, ta ut bostadsavgift. Avgiften ska vara skälig, inte överstiga kommunens självkostnad och bestämmas så att den enskilde har kvar tillräckliga medel för sina personliga behov.

Vid korttidsvistelse/korttidsboende enligt 9 § 6 LSS ingår logi och aktiviteter i LSS-insatsen och är avgiftsfria enligt 21 § LSS (HFD 2012 ref 36). Kommunen får därför inte ta ut bostadsavgift för korttidsvistelsen.

Utifrån likställighetsprincipen i 2 kap. 3 § KL tillämpar kommunen samma taxa för bostadsavgift för LSS-bostad som för särskilt boende för äldre och bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning enligt SoL.

Avgifter för bostad enligt 19 § LSS gällande vuxen

Boendeavgift bostad 9§9 och 9§8 LSS

Boendeavgift i bostad enligt 9 § 9 LSS och bostad enligt 9 § 8 LSS där enskilde fyllt 18 år, i det fall enskild inte betalar hyra, tas ut enligt taxa som är 1/12 av 0,5593 pbb per månad. Detta motsvarar maxtaxan för boendeavgift i särskild boendeform enligt 32 kap. 6 § 2 SoL **(1/12 av 0,5539 prisbasbelopp)**.

Beräkning av bostadsavgift enligt LSS

När bostadsavgift för bostad enligt LSS tas ut ska även motsvarande beräkningsmodell med reglerna om avgiftsunderlag, högsta avgift och förbehållsbelopp i 32 kap. SoL tillämpas i kommunen, så att:

- den sammanlagda avgiften inte överstiger den högsta avgift som följer av 32 kap. 6 § SoL
- den enskilde förbehålls tillräckliga medel för personliga behov och normala levnadskostnader enligt 32 kap. 7–9 §§ SoL
- avgiften därmed är skälig i LSS-mening och förenlig med självkostnadsprincipen i 2 kap. 6 § KL.

Denna ordning säkerställer att vuxna personer i LSS-bostad behandlas likvärdigt med personer i särskilda boendeformer enligt SoL, både vad gäller avgiftsnivå och ekonomiskt skydd, samtidigt som LSS-insatsen i övrigt är avgiftsfri.

Avgifter för fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter

Enligt 19 § LSS får kommunen, utöver bostadsavgift, ta ut skäligen avgifter för fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter som ingår i boendeinsatsen.

Avgiften får endast avse den enskildes egna kostnader, kostnader för ledsagare eller personal får inte avgiftsbeläggas.

Vallentuna kommun tar inte ut någon särskild avgift för fritids- eller kulturaktiviteter, utan enskilda betalar sina egna kostnader i samband med dessa aktiviteter

Avgiftsfrihet för övriga insatser enligt LSS (vuxna)

För andra insatser enligt LSS så som rådgivning och annat personligt stöd, ledsagarservice, kontaktperson, avlösarservice, daglig verksamhet tas inga avgifter ut

Observera att avgiftsfrihet inte gäller för kost och ev. förbrukningsvaror som tillhandahålls i anslutning till LSS-insatser. Dessa avgifter tas ut enligt KL och regleras i Del 5 Avgifter enligt kommunallagen.

Avgifter för placerade barn enligt 20 § LSS

Enligt 20 § LSS får kommunen ta ut ersättning från föräldrar när:

- barnet är under 18 år,
- barnet får omvårdnad i annat hem än det egna med stöd av LSS och
- kommunen har kostnader för barnets vård och uppehälle i det andra hemmet

Avgifter från föräldrar får tas ut för följande insatser som förutsätter att barnet är placerat och får sin dagliga omvårdnad i ett annat hem än det egna:

- Bostad med särskild service för barn enligt 9 § 8 LSS
- Boende i familjehem för barn enligt 9 § 8 LSS
- Kortidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 § 6 LSS

Föräldrars ersättningsskyldighet för placerade barn

Ersättningsskyldigheten riktas mot föräldrarna, inte barnet. Själva LSS-insatsen är avgiftsfri för barnet. Ersättningsskyldigheten gäller oberoende av om föräldern är vårdnadshavare eller inte. Avgiften bestäms enligt 17 kap. 3 § SoF efter samma grunder som betalningsskyldighet för underhållsstöd enligt 19 kap. SFB.

Maxtaxa utifrån barnets ålder

Vallentuna kommun tillämpar maxtaxa för beräkning av föräldrars avgifter vid placering av barn utanför hemmet enligt LSS. Maxtaxan per förälder motsvarar underhållsstödsbeloppet enligt 18 kap. 20 § SFB, differentierat efter barnets ålder enligt nedan:

0-7 år – högst underhållsstödsbeloppet för denna åldersgrupp enligt 18 kap. 20 § SFB
7-15 år - högst underhållsstödsbeloppet för denna åldersgrupp enligt 18 kap. 20 § SFB
15-18 år – högst underhållsstödsbeloppet för denna åldersgrupp enligt 18 kap. 20 § SFB

Beräkning av avgift – individuell prövning

Maxtaxan ovan anger högsta möjliga avgift per förälder. Enligt 20 § LSS ska föräldrarna bidra i skälig utsträckning, och enligt 17 kap. 3 § SoF ska avgiften bestämmas efter samma grunder som underhållsstöd, med individuell prövning inom denna ram. Det innebär att avgifter beräknas individuellt för var och en av föräldrarna:

- med utgångspunkt i förälderns inkomst och förmögenhet,
- efter samma modell som vid beräkning av betalningsskyldighet för underhållsstöd enligt 19 kap. SFB (med bl.a. hänsyn till antalet barn som föräldern försörjer)
- med beaktande av föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga och barnets behov enligt 7 kap. 1 § FB.

Den faktiska avgiften som en förälder ska betala kan därmed bli lägre än maxtaxa om föräldrarnas betalningsförmåga är begränsad. Skatteverket ska på begäran lämna de uppgifter som behövs för att fastställa förälderns del i kommunens kostnader.

När barnet fyller 18 år

När det placerade barnet fyller 18 år upphör kommunens möjlighet att ta ut avgift från föräldrarna med stöd av 20 § LSS även om den unge fortfarande går i skolan och föräldrarna därmed är underhållsskyldiga enligt 7 kap. 1 § FB.

Avgiftsfrihet för övriga insatser enligt LSS (barn)

För andra insatser enligt LSS så som rådgivning och annat personligt stöd, ledsagarservice, kontaktperson, avlösarservice, korttidstillsyn tas inga avgifter ut

Observera att avgiftsfrihet inte gäller för kost och ev. förbrukningsvaror som tillhandahålls i anslutning till LSS-insatser (korttidsvistelse, korttidstillsyn). Dessa avgifter tas ut enligt KL och regleras i Del 5 Avgifter enligt kommunallagen.

Del 5. Avgifter enligt kommunallagen

Tillämpningsområde

Detta avsnitt reglerar de kommunallagsbaserade avgifter som tas ut för tjänster och nyttigheter som inte omfattas av särskilda avgiftsbestämmelser i SoL eller LSS, utan där avgiftsrätten följer av kommunallagen.

Avgifterna i denna kategori avser i huvudsak:

- Avgifter för kost och måltider i olika former av boende och verksamheter enligt SoL och LSS
- Förbrukningsvaror och utrustning i samband med insatser enligt SoL och LSS

Rättslig grund

Avgifterna tas ut med stöd av:

2 kap. 5 § KL – kommunen får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller.

2 kap. 6 § KL – självkostnadsprincipen; kommunen får inte ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som de tillhandahåller.

2 kap. 3 § KL – likställighetsprincipen; medlemmarna ska behandlas lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Principen har särskild betydelse vid fastställande av taxor och avgifter.

Gemensam beräkningsgrund för kostavgifter och avgifter för förbrukningsvaror i Vallentuna kommun

- Avgifter för kost/måltider och förbrukningsvaror i anslutning till insatser enligt SoL och LSS ska tas ut med stöd av KL.
- Samtliga avgifter ska bestämmas så att de inte överstiger kommunens genomsnittligt beräknade självkostnad för de prestationer som tillhandahålls, i enlighet med självkostnadsprincipen.
- Avgifterna ska tillämpas lika för kommunens medlemmar som befinner sig i samma situation, oberoende av om insatsen bedrivs i kommunal regi eller av extern utförare på kommunens uppdrag, i enlighet med likställighetsprincipen.
- De konkreta avgiftsbeloppen fastställs av socialnämnden för varje år inom ramen för dessa grunder och det bemyndigande som anges i Del 7 Beslutsordning och delegation.

Särskilda beräkningsgrunder - kostavgifter

- Kostavgifter avser kommunens tillhandahållande av måltider (livsmedel och tillagning) i anslutning till insatser enligt SoL och LSS. Avgifterna omfattar inte omvårdnad eller andra delar av insatsen.
- Kostavgift kan endast tas ut när kommunen faktiskt tillhandahåller måltider eller bär kostnaden för dem.
- Kostavgift får inte tas ut när den enskilde själv står för matkostnaden (om den enskilde lagar sin egen mat eller om kostnaden regleras direkt mellan den enskilde och extern utförare)
- Avgiftsbelopp ska fastställas av socialnämnden för varje år med utgångspunkt i kommunens genomsnittliga självkostnader.

Vid beräkningen av **kommunens genomsnittliga självkostnader** för kost ska kommunen beakta:

- Konsumentverkets aktuella beräkningar av livsmedelskostnader (som ligger till grund för minimibelopp och riksnorm),
- kommunens faktiska kostnader för tillagning, servering och hantering, samt

- priser och kostnader enligt gällande avtal med leverantörer när måltider tillhandahålls genom upphandlade måltidstjänster eller matabonnemang.

Kostavgifter ska beräknas schablonmässigt och tillämpas lika för kommunens medlemmar som befinner sig i samma situation, i enlighet med likställighetsprincipen.

Avgifter för kost och måltider

För samtliga avgifter nedan gäller följande:

- Om inget annat framgår än att avgiften ”fastställs enligt kommunens självkostnad” ska avgiften beräknas utifrån kommunens genomsnittliga självkostnader för kost som angetts ovan.

Matlådor i ordinärt boende

Avgiften avser färdiglagad matlåda som levereras till den enskilde i ordinärt boende. Kostnaden för leverans tas ut genom avgift för matdistribution, som ingår i avgiftssystemet enligt maxtaxa och regleras under Del 1.

Avgift tas ut per levererad matlåda och fastställs enligt kommunens självkostnad, med beaktande av avtalade priser för livsmedel och tillagning samt kommunens faktiska hanteringskostnader..

Kostavgift i särskild boendeform enligt SoL (särskilt boende för äldre och bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning)

Samma kostavgift bestäms för särskilt boende för äldre och bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning. Kostavgift omfattas inte av maxtaxans beloppsgräns, men ska beaktas vid beräkning av den enskildes minimibelopp och förbehållsbelopp.

Avgift tas ut per månad och per boende och fastställs enligt kommunens självkostnad för heldygnskost (frukost, lunch, middag och mellanmål) alla veckans dagar.

Kostavgift i växelvård och korttidsboende enligt SoL

Avgift tas ut för heldygnskost (frukost, lunch, middag och mellanmål) per dygn och uppgår till 1/30 av kostavgiften i särskild boendeform. Avgiften beräknas utifrån det antal dagar som beviljats enligt beslut om insats.

Kostavgift i dagverksamhet enligt SoL

Avgift tas ut för måltider som tillhandahålls inom dagverksamhet (frukost, lunch och mellanmål). per dag och fastställs enligt kommunens självkostnad Avgiften tas ut per dag utifrån antal beviljade dagar enligt beslut om insats.

Kostavgift vid insatsen sysselsättning/VAC

Avgift tas ut för lunch och fastställs enligt kommunens självkostnad. Avgiften tas ut per dag utifrån antal beviljade dagar enligt beslut om insats.

Kostavgift i bostad med särskild service enligt LSS

I bostad enligt LSS för vuxna är huvudregeln att den enskilde själv ansvarar för inköp och tillagning av sin mat. När den enskilde lagar sin mat själv och bekostar sina livsmedel ska ingen kostavgift tas ut.

Kostavgift kan endast tas ut när kommunen faktiskt tillhandahåller måltider eller bär kostnaden för dem, t.ex. i gruppboendestäder där måltider tillagas och serveras gemensamt eller i det fall bostaden bedrivs av extern leverantör och kommunen står för måltidskostnader enligt avtal med leverantören.

Avgift tas ut per månad och per boende och fastställs enligt kommunens självkostnad för heldygnskost (frukost, lunch, middag och mellanmål) alla veckans dagar. Avgiften kan differentieras efter åldersgrupp och valt måltidspaket (t.ex. komplett med samtliga måltider alla dagar i veckan eller begränsat måltidspaket utan lunch på vardagar och samtliga måltider övriga dagar).

Kostavgift vid korttidsvistelse enligt LSS

Avgift tas ut för måltider som tillhandahålls i samband med korttidsvistelse (frukost, lunch, middag och mellanmål) och fastställs enligt kommunens självkostnad. Avgiften tas ut som dygnsavgift per vistelsedygn med kost utifrån antal beviljade dagar enligt beslut om insats.

Kostavgift vid korttidstillsyn enligt LSS

Avgift tas ut för måltider som tillhandahålls i anslutning till korttidstillsyn, och fastställs enligt kommunens självkostnad. Avgiften kan differentieras mellan skoldagar (mellanmål) och lov dagar (frukost, lunch och mellanmål). Avgiften tas ut per dag utifrån antal beviljade dagar enligt beslut om insats.

Kostavgift i daglig verksamhet enligt LSS

Avgift tas ut för måltider som tillhandahålls i anslutning till daglig verksamhet (frukost, lunch och mellanmål). Avgiften fastställs enligt kommunens självkostnad och tas ut per dag utifrån antal beviljade dagar enligt beslut om insats.

Kostavgift i stödboende för vuxna enligt SoL

Avgift tas ut för måltider som tillhandahålls i stödboende och fastställs enligt kommunens självkostnad. Avgiften tas ut som dygns- eller månadsavgift beroende på vistelsens längd.

Kostavgift i skyddat boende enligt SoL

Avgift tas ut för måltider som tillhandahålls i skyddat boende. Avgiften fastställs enligt kommunens självkostnad och tas ut per dygn eller per månad beroende på vistelsens längd.

Kostavgift i korttidshem för barn enligt SoL

Avgift tas ut för måltider (frukost, lunch, middag och mellanmål) som tillhandahålls i korttidshem och fastställs enligt kommunens självkostnad. Avgiften tas ut per vistelsedygn med kost utifrån antal beviljade dagar enligt beslut om insats.

Kostavgift i kontaktfamilj för barn enligt SoL

Avgift tas ut för måltider som tillhandahålls under vistelse hos kontaktfamilj och fastställs enligt kommunens självkostnad. Avgiften tas ut per vistelsedugn utifrån antal beviljade dagar enligt beslut om insats i det fall kommunen står för kostnaden för måltider hos kontaktfamiljen.

Särskilda beräkningsgrunder – förbrukningsavgifter

- Förbrukningsavgifter avser kommunens tillhandahållande av vissa förbrukningsartiklar i anslutning till insatser enligt SoL och LSS, utöver vad som normalt ingår i hyran/boendet eller i insatsen.
- Avgifterna kan endast tas ut när kommunen faktiskt tillhandahåller förbrukningsartiklarna eller bär kostnaden för dem
- Avgiftsbelopp ska fastställas av socialnämnden för varje år med utgångspunkt i kommunens genomsnittliga självkostnader.

Vid beräkningen av **kommunens genomsnittliga självkostnader** för förbrukning ska beaktas:

- kommunens faktiska kostnader enligt gällande avtal med leverantörer och övriga kostnader för inköp, hantering och eventuell återanskaffning eller reparation samt
- Konsumentverkets schablonbelopp/referensvärden för förbrukningsvaror som ingår i minimibeloppet och i beräkningar av normala levnadskostnader.

Nivåer för förbrukningsavgifter ska beräknas schablonmässigt och tillämpas lika för kommunens medlemmar som befinner sig i samma situation, i enlighet med likställighetsprincipen.

Avgifter för förbrukning

För samtliga avgifter nedan gäller följande:

- Om inget annat framgår än att avgiften ”fastställs enligt kommunens självkostnad” ska avgiften beräknas utifrån kommunens genomsnittliga självkostnader för förbrukning som angetts ovan.

Trygghetslarm – borttappad larmklocka (larmknapp)

Avgift tas ut för larmklocka (larmknapp) inte lämnas tillbaka vid avslut av insatsen trygghetslarm i ordinärt boende. Avgiften avser ersättning för borttappad utrustning och fastställs enligt kommunens självkostnad.

Trygghetslarm – ej återlämnad eller trasig dosa

Avgift tas ut i det fall utlånad larmdosa inte lämnas tillbaka vid avslut av insatsen trygghetslarm i ordinärt boende. Avgiften avser ersättning för borttappad utrustning och fastställs enligt kommunens självkostnad.

Förbrukningsvaror i gruppboende

Avgiften avser hushållskostnader för förbrukningsvaror i gruppboende (t.ex. hushållspapper, rengöringsmedel, vissa gemensamma förbrukningsartiklar). Avgiften tas ut som schabloniserad månadsavgift per boende för hushållskostnader för enpersonshushåll, med avdrag för kostnadsposter som inte ska ingå (t.ex. levande ljus etc.). Avgiften får inte omfatta personliga konsumtionsvaror.

Ingen individuell prövning

Avgifter i denna kategori, dvs. avgifter för tjänster som tas ut med stöd av kommunallagen, bestäms inte efter individuell prövning av den enskildes ekonomiska förhållanden. Den enskildes betalningsförmåga påverkar därmed inte avgiftsnivån. Avgifterna beräknas schablonmässigt utifrån kommunens genomsnittliga självkostnad och är lika för alla som får samma tjänst/prestation.

UTKAST

Del 6. Övriga avgifter

Tillämpningsområde

Under denna kategori hanteras avgifter som inte faller inom avgiftskategorier i Del 1-5.

Avgifter för tillsynsverksamhet (tillsyn enligt alkohollagen och lagen om tobak)

Kommunens avgifter för tillsynsverksamhet enligt alkohollagen och lagen om tobak och liknande produkter tas ut med stöd av särskild taxa som beslutas av kommunfullmäktige enligt särskilt taxebeslut: "Taxa för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen och tobakslagen".

Det separata taxebeslutet anger grunder för avgiftsuttag och avgiftsnivåer (t.ex. ansökningsavgift, årlig tillsynsavgift etc.) och differentiering mellan olika typer av verksamheter, med utgångspunkt i självkostnad.

Avgifter för dödsboförvaltning och gravsättning

Kommunen har rätt att ta ut avgift av dödsboet för:

- provisorisk dödsboförvaltning enligt 18 kap. 2 § ärvdabalken, när socialnämnden tillfälligt tar hand om den avlidnes egendom och utför sådana åtgärder som annars åligger dödsbodelägare (t.ex. omhändertagande av egendom, underrättelse till delägare, kontakter med överförmyndare och initiering av bouppteckning eller dödsboanmälan), och
- gravsättning enligt 5 kap. 2 § begravningslagen, när kommunen ordnar gravsättningen därför att ingen annan gör det, varvid kommunen har rätt till ersättning av dödsboet för kostnaderna.

Avgiften tas ut med stöd av 2 kap. 5–6 §§ KL som en avgift enligt självkostnadsprincipen och omfattas inte av begravningsavgiften.

Taxa för dödsboförvaltning och gravsättning

För provisorisk dödsboförvaltning tas ut avgift för handläggning enligt timtaxa. Därutöver tas ut ersättning för direkta kostnader i samband med gravsättning.

Avgift för handläggning

Avgift tas ut för faktisk handläggningstid enligt taxa som är 0,7 % av prisbasbeloppet per timme. Avgiften debiteras för varje påbörjad halv timme nedlagd handläggningstid. Om den sammanlagda handläggningstiden understiger en halvtimme tas ingen avgift ut.

Ersättning för direkta kostnader

Ersättning tas ut av dödsboet för kommunens direkta kostnader i samband med dödsboförvaltning och gravsättning, till exempel ersättning till huvudman för begravningsplatsen samt andra nödvändiga utlägg hänförliga till uppdraget.

Beräkning av avgift

Avgiften tas ut av dödsboet enligt timtaxa för faktiskt nedlagd handläggningstid plus ersättning för direkta kostnader för gravsättning.

Avgifter för transport av avlidna

Kommunen har rätt att ta ut avgift av dödsboet när kommunen ombesörjer transport av avliden till kylrum inom ramen för sitt ansvar för omhändertagande av avlidna enligt 2 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och den lokala ansvarsfördelningen mellan region och kommun.

Avgift tas inte ut när transporten sker

- för klinisk obduktion, eller
- för att explosivt implantat (t.ex. pacemaker) ska avlägsnas,

eftersom regionen då ansvarar för transporten.

Avgiften tas ut av med stöd av 2 kap. 5–6 §§ KL som en avgift enligt självkostnadsprincipen.

Avgift för transport av avlidna

Avgift tas ut per genomförd transport till kylrum och fastställs utifrån kommunens faktiska kostnader enligt gällande avtal för transporttjänsten, inklusive kommunens administrativa kostnader. Avgiften tillämpas enhetligt för samtliga dödsbon.

Avgifter för familjerådgivning

Kommunen får ta ut avgift för familjerådgivning enligt 32 kap. 1 § SoL, under förutsättning att avgiften:

- är skälig, och
- inte överstiger kommunens självkostnad.

Familjerådgivningen i kommunen bedrivs inom valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV. Avgiften för familjerådgivning ska vara densamma för den enskilde oavsett vilken godkänd leverantör som väljs.

Avgift för familjerådgivning

Avgift tas ut per rådgivningstillfälle och ska bestämmas enligt kommunens genomsnittliga självkostnad för familjerådgivning inom valfrihetssystemet, inklusive ersättning till leverantörer och kommunens administrativa kostnader. Avgiften tas ut från och med det andra rådgivningstillfället. Det första rådgivningstillfället är avgiftsfritt.

Debitering av avgift

Avgift tas ut utan individuell inkomstprövning.

Del 7 Beslutsordning och delegation

Kommunfullmäktige beslutar om riktlinjer och taxor

Dessa riktlinjer om avgifter beslutas av kommunfullmäktige, som är kommunens högsta beslutande organ och enligt 5 kap. 1 § KL ska besluta i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, däribland mål och riktlinjer för verksamheten samt budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor. Eftersom riktlinjerna fastställer taxornas grundstruktur, avgiftskategorier och övergripande beräkningsgrunder utgör de ett sådant ärende av principiell beskaffenhet och större vikt. Beslut om dessa riktlinjer, liksom beslut om ändringar i riktlinjerna, ska därför fattas av kommunfullmäktige och kan inte delegeras.

Fullmäktiges beslut får överklagas genom laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen. Vid laglighetsprövningen prövas bl.a. om beslutet tillkommit i laga ordning, om det rör en kommunal angelägenhet, om rätt organ fattat beslutet samt om beslutet strider mot lag eller annan författning.

Socialnämnden beslutar om avgiftsnivåer

Inom ramen för de av kommunfullmäktige fastställda taxorna, beräkningsgrunderna och principerna i riktlinjerna ska socialnämnden ansvara för:

- fastställande av avgiftsnivåer
- årlig uppräknings av taxor
- tillämpningsföreskrifter för riktlinjen

Fastställande av avgiftsnivåer

Socialnämnden får årligen besluta om konkreta avgiftsnivåer (belopp, schabloner) för insatser och tjänster inom nämndens ansvarsområde, i enlighet med de taxor, beräkningsgrunder och principer som anges i denna riktlinje. Beslutet omfattar även schabloner för justering av minimibelopp och förbehållsbelopp enligt socialtjänstlagen.

Årlig uppräknings av taxor

Socialnämnden beslutar om årlig uppräknings av avgiftsnivåer och schabloner inom de ramar som följer av fastställda taxor, beräkningsgrunder, förändringar i prisbasbeloppet samt i förekommande fall maxtaxor och ekonomiska skyddsregler enligt socialtjänstlagen.

Tillämpningsföreskrifter

Socialnämnden får ta fram och besluta om tillämpningsföreskrifter eller anvisningar till dessa riktlinjer, innefattande bl.a.:

- regler för debitering av individuella avgifter,
- beräkningsmodeller för individuella avgiftsbeslut,
- handläggning av avgiftsärenden, inklusive nedsättning, eftergift och reducering vid frånvaro m.m.,
- insamling av inkomstuppgifter,
- fakturering och betalningsrutiner.

Individuella avgiftsbeslut

Individuella avgiftsbeslut fattas på delegation av socialnämnden i enlighet med delegationsordningen för socialnämnden i Vallentuna kommun. Sådana beslut ska alltid fattas inom ramen för de taxor, beräkningsgrunder och principer som kommunfullmäktige fastställt i riktlinjen samt de tillämpningsföreskrifter och handlägningsregler som socialnämnden beslutat om.